

govarjal, naj se rajši uda, kmetski voditelj pa je odvrnil: »Storite kar hočete, moja glava pa le trdnjeje stoji kot Vaša.«

Ob koncu svetovne vojne je bil Stambolijski mož položaja in nove Bolgarije. Kralj Ferdinand se je moral umakniti v Nemčijo, prestol je pa zasedel njegov sin Boris, četudi bi bil Stambolijski prav lahko proglasil republiko. Z ministri nekdanje Ferdinandove vlade je zemljoradniška vlada postopala odločno, a pri tem se je vse reševalo javno in vsako usodo je zapečatilo redno sodišče. Stambolijskijeva vladna politika, izšla iz kmetov in namenjena za kmete, je bila v marsičem res pretrda za meščane, da pa tudi v tem ni šla predač, je najboljša razvidna iz tega, da so privrženci prejšnjih režimov snovali in kovali zaroto ter jo končno tudi izvedli na najokrutnejši način. Oblasti so se polastili s tem, da so zemljoradniške voditelje in samega Stambolijskega divjaško umorili, svoje pristaše oborožili, široke ljudske sloje pa postavili izven zakona.

Od dneva do dneva sedanje bolgarske vlade je bilo hujše. Vsled ogromnih izdatkov za vladne pristaše na upravnih mestih in pod orožjem so strahovito narasli davki, da je bilo prav kmalu davčno breme na vsakega prebivalca zvišano za 800 levov, narasla je draginja. Državljeni, ki niso bili zapisani v vladni stranki, so se pa prav kmalu znašli brez vseh pravic in poleg ogromnih bremen še vedno v posesti in življenju ogroženi od razdivjanih vladnih pristašev. Nasilje rodi nasilje in tako so se tudi delavski in kmetski sloji lotili nasilnih sredstev, katerih se poslužujeta vlada in njeni pristaši.

Ob znanih atentatih v Sofiji je bolgarska vlada takoj razširila vesti, da je to vse skupaj delo tuje agitacije, in sicer na eni strani od boljševikov, na drugi strani pa držav, ki dajejo zavetje preganjanim pristašem zemljoradniške stranke. S temi vestmi je hotela bolgarska vlada prikriti najprej prave vzroke nemirov in atentatov, potem pa opravičiti započeto ubijanje in zatiranje vseh svojih nasprotnikov. Žrtve atentata v Sofijski cerkvi sv. Nedelje še niso bile pokopane, ko so vladni pristaši že poklali in postreljali par sto zemljoradnikov in delavskih agitatorjev. V enem dnevu so bile že vse ječe prenapolnjene in na tisoče jetnikov so stlačili v kasarne. Za nove jetnike pa so začeli delati prostor s tem, da so ponoči sto in stotere pomorili. Sodišča s tem nimajo posla, življenje in smrt je v rokah oficirjev in oboroženih vladnih pristašev, ki so se stekli skupaj od vseh vetrov za krvniško delo. V oboroženi vladni službi so ljudje, ki ne poznajo nobenega zakona in nobenega človečanskega čuta, kar se vidi najboljšo v tem, da so ogrožali celo vdove umorjenih zemljoradniških voditeljev. Po mestih se čisto ponoči čuje močno streljanje. Ljudje so najprej mislili, da so kakšni novi nemiri, sedaj pa že vedo, da vladni ljudje pobijajo svoje vjete nasprotnike.

Mens sana in corpore sano — želi vsaka pametna mati svoji deci. Da to dosežete, izpijte dnevno po eno čašo Radenske zdravilne vode. Uvažujte iznenadljivo analizo; vprašajte Vašega lekarnarja.

vač. Pravkar je bil potegnil številko osem in kričal že odaleč:

»Sem daj črni trak, Pinakel, naj stane, kar hoče!«

Obraz mu je bil mračen in izpremenjen, vendar se je smejal. Njegov bratec Žan je jokaje tekkel za njim in klical:

»Ne, Jakob, ne črnega trakal!«

Pinakel pa je že pritrjeval pentljo kovaču na klobuk in rekel:

»Tako je prav! Vsi smo kakor mrtvi in moramo zalovati vsak za seboj!«

In besno je kričal: »Živio cesar!«

Rajši sem videl trak na njegovem klobuku, nego na mojem, in hitro sem se izgubil v množici, da bi ušel Pinaklu.

Z velikim trudom smo prišli v mestno hišo in gor po starih, hrastovih stopnicah, po katerih so hodili ljudje neprestano gor in dol, kakor v mravljišču. Zgoraj v veliki dvorani je hodil semintja orožnik Kelc, ter delal red, kolikor se je dalo. Zraven v posvetovalnici, kjer je naslikana pravičnost z zavezanimi očmi, je bilo slišati klicanje števil. Zdajz zdaj je prišel ven nabornik z rdečim obrazom, vtaknil številko za čepico ter s povešeno glavo šel skozi množico kot besen bik, ki ne vidi več dobro in bi si rad roge polomil ob steni. Drugi so šli mimo smrtnobledi. Okna mestnega doma so bila odprta, zunaj pa je bilo slišati sviranje šestih godb naenkrat: bilo je grozno.

Prijel sem Katarino za roko in počasi smo skozi množico prišli v dvorano, kjer so podprefekt, župan in tajniki z odra na glas klicali številke, kakor se čita razsodba, kajti vse te številke so bile prave smrtne obsodbe.

Dolgo smo čakali.

Ko so slednjič zaklicali moje ime, nisem imel v žilah skoro niti kapljice krvi.

Omamljen sem stopil naprej, vtaknil roko v žaro in potegnil številko.

»Številka sedemnajst!« je zaklical podprefekt.

Brez besede sem odšel. Katarina in teta sta šli za mano. Šli smo dol na trg, in ko sem začutil sveži zrak, sem se spomnil, da sem potegnil številko sedemnajst.

Teta Marjeta je bila videti prepadena.

»Saj sem ti vendar nekaj vtaknila v žep«, je rekla. »A ta lopov Pinakel te je očaral.«

V tem je iz zadnjega žepa moje suknje izvlekla konec traka. Meni so debele potne kaplje tekale po čelu, Katarina

Ideal vsake gospodinje je Zlatorog terpentinovo milo!

Z vestmi o boljševiški in drugovrstni tuji prevratni agitaciji zasleduje bolgarska vlada tudi ta cilj, da bi ji mednarodna konferenca dovolila zvišati vojsko. Mnogo se govori, da je ta cilj tudi doseglj, to je pa gotovo, da so Angleži pravilno označili povode krvavih bolgarskih dogodkov in da londonski listi tudi ugotavljajo ter dokazujejo, kako so bolgarski vladni agenti tudi ponarejali rusko-sovjetske prevratne pozive. Po angleški sodbi ni treba nobene tuje agitacije in pomoči za obupne čine v deželi, kjer že par let vlada najhujše nasilje.

Bolgarska vlada dolži in obtožuje tudi našo državo, češ, da imajo pri nas bolgarski zemljoradniški begunci posebno podporo, ko nočejo domov, četudi jim je ponujeno pomiloščenje in popolna svoboda, in da se naša vojska s posebnimi nameni zbira in utrjuje ob bolgarski meji. Naša vlada je odločno zavrnila krivične bolgarske obdolžitve, zavrniti pa ne more v drugem oziru sokuivde nam nesrečno usodo bolgarskega naroda. V Beogradu so popolnoma prezrli in zamudili za sporazumevanje tako ugodno dobo pokojnega Stambolijskega, ki bi bil pripravljen toliko žrtvovati za dobre in pristranske odnose s sosedom in bratom. Še-le potem, ko so Stambolijskega zarotniki že umorili, so se v Beogradu spomnili, kaj je zamujeno. Ob odločnem protestu ogromne večine srbske javnosti so koncem lanskega leta celo Cankova, sedanega bolgarskega vladnega predsednika sprejeli v Beogradu in mnoga znamenja še danes razodevajo protijudske zveze in nakane med oblastniki v Beogradu, Sofiji in Bukarešti.

Naša živinoreja in marijadvorska pasma.

Z našo marijadvorsko pasmo nismo nič kaj zadovoljni. Prav na gosto se slišijo od kmetov-zivinorejcev sledeči glasovi, o katerih resničnosti sem prepričan tudi sam: Tiste velike, vum moleče kosti, na katere se težko spravi meso, nam ne dopadejo, ker nam ne dajo zaželenega haska. Kako neki, da smo ravno mi slovenski Goričani (levi breg, mariborski okraj) obsojeni, da

je bila silno bleda, in tako smo se vrnili k gospodu Guldenu.

»Katero številko imaš?« me je vprašal naglo.

»Sedemnajst!« je rekla teta, sedla in roke položila na kolena.

Za hip je bil gospod Gulden videti osupel, potem pa je rekel:

»Ena je taka kakor druga . . . vse bo moralo v vojno . . . vrste se morajo izpolniti. Za Jožeta to ni nič posebnega. Obiskal bom gospoda župana in mestnega načelnika . . . Ne, da bi ju nalagal, marveč da ju opozorim, da je Jože hrom — vse mesto ve to, a v naglici se lahko preze. Zato bom govoril z njima. Zato nič ne skrbite . . . le pogum!«

Te besede dobrega gospoda Guldena so pomirile teto Marjeto in Katarino, ki sta se polni upanja vrnili v Vier-Winden. Pri meni pa je bilo drugače: odtakrat noč in dan nisem imel več mirne ure. —

Cesar je imel dobro navado: odbrancev ni puščal dolgo doma. Takoj po žrebanju je prišla nadomestna komisija in nekaj dni pozneje povelje za odhod. On ni delal tako, kakor tisti zobarji, ki najprej kažejo svoje klešče in krivce in človeku celo večnost gledajo v usta, tako da človek zbolji, predno se odločijo: on je delal nakratko in brez obotavljanja.

Osem dni po žrebanju je bila nadomestna komisija z vsemi krajnimi predstojniki in nekaterimi odličniki v mestni hiši, da bi dajala pojasnila, ako bi bilo treba.

Prejšnji dan je bil gospod Gulden oblekel svoj kostanjasto rjavi plašč in si nadel lepo lasuljo, da gre navijet ure h gospodu županu in mestnemu načelniku. Z veselim obrazom se je vrnil ter mi rekel:

»Vse dobro kaže . . . Gospod župan in načelnik dobro vesta, da šepaš — saj se vendar vidi, za vraga! Takoj sta mi odgovorila: »Gospod Gulden, fant je šepav, čemu bi govorili o tem? Bodite brez skrbi. Mi ne potrebujemo pohabljenec, marveč vojakov.«

Te besede so mi balzama vlije v srce in tisto noč sem prespal ves srečen. Drugo jutro pa se me je zopet lotil strah: naenkrat mi je prišlo na misel, koliko ljudi je šlo v vojsko, dasi so imeli razne telesne hibe, in koliko drugih je bilo tako nizkotnega mišljenja, da so si boleznimi napravili, hoteč komisijo prevariti s tem, da so požirali škodljive reči, ki človeka naredi bledega, ali so si podvezali nogo,

moramo imeti te suhače v naših hlevih, ko bi nam veliko bolj dopadla in koristila velika pingavska pasma.

Živina te pasme po naših prejšnjih izkušnjah veliko boljše izkorišča krmo, se lažje debeli, krave se dobre molzice in voli te pasme imajo to dobro lastnost, da so dovolj močni za vprego, posebno pa, da ako vsled trajne vožnje tudi shujšajo, se potem, ako se jih pusti nekaj časa samo počivati, brez krme takoj zopet popravijo. Posebno lahko se opita, kar je največje važnosti. Pri naših sedanjih marijadvorskih pa je ravno nasprotno. Pravi križ je za kmeta, ako mu je treba prodati stare vole te pasme, katere v naših razmerah skoro ni mogoče odebelti ali opitati. Zadnji čas gre z našo živinorejo celo narobe. Licencirajo se samo biki marijadvorske pasme in če je še taka pokveka, samo da je le bel. Druge pasme plemenjak, če je ravno krasna žival, se ne licencira. Zakaj pa v plujskem okraju licencirajo kar štirih pasem bika. Tam je torej dovoljeno, tukaj pa ne!

Zelo nam primanjkuje lepih plemenskih bikov! In zakaj? — Posestniki, ki bi lahko vzdrževali bika, pravijo: Saj bi ga rad imel, ko bi oblast ne silila s temi dolgonožci-suhači. Povejte nam: ali je to napredek v naši živinoreji, če moramo naše plemenske krave pripuščati k takim pokvekam? Dolgo se nam že vsiljuje ta pasma in kakšen je uspeh. Pogledimo v hleve in na sejme! Še ena tretjina ni bele pasme! In mesar, če kupuje, gleda na debelost in ne gleda na barvo, posebno ne na belo, temveč plača po teži. Vsaka goveda se na vse zadnje gotovo pojé, če je zdrava. Na predzadnjem sejmu v Mariboru se je nakupovalo vole za pivovarno Götz, kjer jih opitajo, a niti enega belega vola niso hoteli kupiti, ker dobro vedo, da se marijadvorski voli najtežje okrmijo. V tem oziru je še celo montafonska pasma boljša, za katero nam je tudi žal, da se nam je ne dopusti.

Prosimo torej merodajne oblasti, da se licencirajo biki tudi drugih pasem in naj se bolj gleda na lepoto telesa kot na belo barvo in naj se v komisijo ali odbor pozove več uglednih živinorejcev iz dežele, predvsem naše župane. — Kmet-zivinorejec iz Slov. goric.

da so povzročili kčne žile, ali se delali gluhe, slepe in slaboumne. Premišljujoč vse to, sem se tresel, misleč, da ne bom dovolj šepast, ter sklenil, da tudi jaz napravim, da bom slabo izgledal. Slišal sem bil, da jesih povzroča klanje po trebuhu, zato sem v svojem strahu, ne da bi bil gospodu Guldenu kaj omenil o tem, popil ves jesih, ki je bil v steklenici naše shrambe. Potem sem se oblekel; zdelo se mi je, da moram biti blede kot mrlič, kajti jesih je bil zelo močan in je rogovilil po meni. A komaj me je ugledal gospod Gulden, ko sem stopil v njegovo sobo, je vzkliknil:

»Jože, kaj pa ti je? Saj si rdeč kot kuhan rak!«

In ko sem se pogledal v zrcalu, sem sam videl, da sem ves rdeč do ušes in do konca nosu. Seveda sem se prestrašil, a namesto da bi bil obledel, sem postal še bolj rdeč in sem zaklical ves obupan:

»Zdaj sem izgubljen! Izgledal bom kot fant, ki je celo prav zdrav. To dela jesih, ki mi je šinil v glavo.«

»Kakšen jesih?« je vprašal gospod Gulden.

»Tisti iz shrambe, ki sem ga izpil, da bi postal blede, kakor menda dela gospodična Schappova, organistovka. Moj Bog, kakšna neumnost mi je prišla na misel!«

»Pa boš vendarle šepast«, je rekel gospod Gulden.

»A hotel si varati komisijo, in to ni pošteno. A čuj, ura bije hotelsetih; Werner je rekel včeraj, da ob desetih prideš na vrsto . . . zato se požuri.«

Moral sem torej tak na pot. Jesihova vročina mi je žarela iz lic. Ko sem se sešel s teto in Katarino, ki sta me čakali med vrati mestne hiše, sta me komaj spoznali.

»Kako si vesel in zadovoljen videti!« je rekla teta Marjeta.

Ko sem slišal te besede, bi bil gotovo omedlel, ako bi me ne bil jesih proti moji volji obdržal pokoncu. Sel sem torej strašno zmešan po stopnicah, ne da bi bil mogel kaj odgovoriti, tako se mi je zamerila lastna neumnost.

Zgoraj so bili že potrdili več nego petindvajset službeni dolžnosti podvrženih, ki so baje imeli napake. Več nego petindvajset drugih, ki so sedeli na klopi ob steni, pa je s povešeno glavo strmelo v tla in čakalo, da pride vrsta nanje.

Stari orožnik Kelc z velikim trikotnikom na glavi je hodil gorindol. Ko je ugledal mene, je obstal in rekel:

»Tako je prav! Tu imamo vsaj enega, ki se ne boji iti v vojsko! Zelja po slavi mu žari iz oči.«

(Dalje prihodnjič.)